Memo actualisatie tekort op de BUIG

In de Kadernota 2026 zijn college en raad geïnformeerd over de onverwachte forse structurele daling van ons BUIG-budget (de middelen die we van het rijk krijgen voor de bijstandsuitkeringen). Amsterdam ondervindt daarvan een financieel nadeel van circa €34 miljoen vanaf 2026.
In de aanvankelijke prognose konden we dit tekort in 2026 en 2027 opvangen met de daarvoor bestemde Egalisatiereserve in combinatie met maatregelen om tot een daling van het bijstandsbestand te komen.
Een nieuwe prognose laat zien dat het bijstandsbestand (nog) niet daalt, de instroom hoger is dan geraamd en we in 2026 meer zullen moeten onttrekken uit de Egalisatiereserve. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd[1]. Door de hogere onttrekking is de startpositie van de reserve in 2027 lager en waarschijnlijk ontoereikend. We voorzien een omvang van de reserve eind 2027 van €-22 miljoen, met de kans op een verdere oploop de jaren daarna als de genomen maatregelen onvoldoende effect sorteren.
Dit vraagt om aanvullende maatregelen. We adviseren hierin het volgende:

1. Een aanpassing van de structurele afdracht van €12 miljoen uit de Egalisatiereserve aan de Algemene Middelen
2. Keuzes in de dienstverlening gericht op verlagen van de uitkeringslasten, m.n. focus op de uitstroom uit de uitkering.

We lichten de financiële situatie en de maatregelen hieronder nader toe.

Daling BUIG-budget door wijziging verdeelmodel en bijgestelde prognose
Het landelijk model voor het verdelen van de BUIG is met ingang van 2026 gewijzigd.
Om het nadelig effect van €34 te compenseren moet het bijstandsbestand in 2026 en 2027 met ongeveer 2.000 uitkeringen dalen (gegeven een gelijkblijvende instroom). Dat betekent dat naast de reguliere instroom in de uitkering, de uitstroom bijna moet verdubbelen van zo'n 3.500 naar 6.000 huishoudens per jaar, met dezelfde personele capaciteit.

Uit de recente monitor van de bestandontwikkeling zien we dat ons bijstandsbestand (nog) niet daalt. Dat komt met name door een hogere instroom dan verwacht. Dat is een landelijke trend. Daarnaast kost het tijd om de uitstroombevorderende maatregelen uit te voeren en effect te laten sorteren. In het meest realistische scenario (rekening houden met de afdracht van € 12 miljoen aan de algemene middelen) is de ontwikkeling van de Egalisatiereserve als volgt. We benadrukken dat dit een scenario is dat nog risico's kent omdat we aannames doen over de instroom en over het effect van de maatregelen vanaf het 2e half jaar van 2026.

2025	2026	2027	2028	2029
72,6	25,6	-1,4	-17,4	-22,4

Stand Egalisatiereserve eind jaar (x €1 miljoen)

Duidelijk is dat de afgesproken structurele afdracht van € 12 miljoen aan de algemene middelen een zware wissel trekt en feitelijk niet houdbaar is.

Structurele afdracht 12 miljoen
Bij de Voorjaarsnota 2025 is het besluit genomen tot een structurele afdracht uit de Egalisatiereserve aan de Algemene Middelen van €12 miljoen. De afgelopen jaren waren er

[1] https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/16943140/1/09012f9781bf81b6?connection_type=1&connect...

overschotten op de BUIG die conform de systematiek zijn toegevoegd aan de Egalisatiereserve. Jaarlijks werd getoetst of de hoogte van de reserve adequaat was in relatie tot de ontwikkelingen van de BUIG en welk deel *incidenteel* kon toevallen aan de Algemene Middelen. Om die middelen te kunnen betrekken in meerjarige ramingen is in de Voorjaarsnota 2025 besloten om een *structureel* resultaat van 12 miljoen op de BUIG te ramen en deze vrij te laten vallen aan de algemene middelen. Hiervan is €4 miljoen beschikbaar voor programma 7 (WPI) als investering in re-integratie/bestaanszekerheid om blijvend tot een positief BUIG-resultaat te kunnen komen. Met dit besluit ontstond wel het risico dat bij teruglopende resultaten op de BUIG, de omvang van de Egalisatiereserve daalt en er minder middelen zijn om risico's op te vangen. Hierover zijn afspraken gemaakt ten aanzien van het herzien van de afdracht. Bijvoorbeeld wanneer het budgetaandeel wijzigt of er een uitputting van de egalisatiereserve dreigt. Dit risico doet zich reeds voor in 2026 en 2027.

Maatregelen

Ad 1. Aanpassing Structurele afdracht van €12 miljoen uit de Egalisatiereserve aan de Algemene Middelen

- *Opschorten afdracht van €12 miljoen in 2026 en 2027*
- *Verlagen structurele afdracht naar €6 miljoen per 2028*

We adviseren om af te zien van de afdracht in 2026 en 2027. Hiermee wordt uitputting van de reserve vertraagd waardoor er meer tijd is om maatregelen te treffen en effect te laten sorteren. Daarmee vergroten we de kans om de komende jaren het bestand dusdanig te laten dalen dat we uitkomen met het beschikbare BUIG-budget. Zo proberen we te voorkomen dat, zoals in het verleden, aanvullende algemene middelen nodig zijn om de tekorten op de BUIG in programma 7 te dekken. Het streven is een dusdanige bestandsreductie te realiseren dat vanaf 2028 een structurele afdracht mogelijk is van €6 miljoen. Ook bij het verminderen van de afdracht blijft het nodig om de huidige investering in re-integratie/bestaanszekerheid van €4 miljoen te continueren, om structureel tot een positief BUIG-resultaat te komen.
Onderstaande tabel geeft het verloop van de Egalisatiereserve weer waarbij er in 2026 en 2027 geen afdracht aan de algemene middelen plaatsvindt en de structurele afdracht vanaf 2028 wordt verlaagd naar €6 miljoen (bijlage 2), met de kanttekening van eerdergenoemde aannames en risico's.

2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
72,6	37,6	22,6	12,6	13,6

Stand Egalisatiereserve eind jaar (x €1 miljoen)

Ad 2. Keuzes in de dienstverlening gericht op verlagen van de uitkeringslasten
Om het tekort op de BUIG te beheersen zijn begin 2026 direct maatregelen getroffen. Er zijn streefwaarden geformuleerd voor de benodigde bestandsreductie die zijn doorvertaald naar afdelingen en teams. Om de streefwaarden te halen, worden er momenteel al andere accenten in de dienstverlening gelegd zoals meer focus op bijstandsgerechtigden met kans op uitstroom naar werk, meer inzet (forfaitaire) loonkostensubsidie, meer gerichte inzet op rechtmatigheid en handhaving, en minder dienstverlening aan Niet-Uitkeringsgerechtigden. Ook besteden we extra aandacht aan het voorkomen van instroom in de uitkering, bijvoorbeeld vanuit de WW, en onderzoeken we het effect van het afschaffen van de 4 weken zoektermijn voor jongeren.
Naar aanleiding van de recente inzichten in het oplopend BUIG-tekort worden aanvullende maatregelen genomen. We schalen effectieve instrumenten op. We zetten bijvoorbeeld extra

Jobhunters in (die bijstandsgerechtigden intensief bemiddelen naar werk) en extra Adviseurs Werkcentrum (die vacatures werven voor onze doelgroep).
We adviseren om in de komende bestuursperiode de aandacht voor het voorkomen van instroom en het vergroten van uitstroom uit de uitkering te versterken.

[redacted]

Focus in Dienstverlening
WPI was al bezig met een algehele herziening van de dienstverlening (*Focus in Dienstverlening*). We willen de efficiency verhogen tegen lagere uitvoeringslasten (invullen van eerdere taakstellingen). In de herziening zijn grondige aanpassingen voorzien in de organisatie van onze dienstverlening. Het komt kortgezegd neer op het intensiveren van de dienstverlening bij de instroom in de uitkering, het extensiveren van de dienstverlening aan mensen die langdurig in de bijstand zitten zonder reële kans op werk, en ontwikkelingsgerichte dienstverlening aan mensen met perspectief op werk.
Met deze aanpassingen beogen we met minder middelen (ergo een kleiner apparaat) passende en doeltreffende dienstverlening te kunnen blijven bieden. Dat is van belang omdat de ontwikkeling van ons bijstandsbestand in de pas moet lopen met het landelijke gemiddelde. Als ons bestand sneller groeit dan het landelijk gemiddelde loopt het BUIG-tekort nog verder op dan wat nu is geprognosticeerd.

BIJLAGE 1 – scenario's ontwikkeling Egalisatiereserve

Hieronder is een tabel opgenomen met drie scenario's voor de ontwikkeling van de egalisatiereserve. Bij alle scenario's is vastgehouden aan de afdracht van €12 miljoen aan de algemene middelen. Het verschil in de scenario's zit in de verwachtingen rond instroom en uitstroom uit de uitkering (zie bijlage).

	Stand egalisatiereserve eind jaar (x € 1 miljoen)				
	2025	2026	2027	2028	2029
Optimistisch	72,6	26,6	4,6	-6,4	-6,4
Pessimistisch	72,6	19,6	-32,4	-74,4	-105,4
Midden	72,6	25,6	-1,4	-17,4	-22,4

Toelichting scenario's

Optimistisch scenario

Het optimistisch scenario gaat ervanuit dat in 2026 en verder de instroom hoog blijft, maar de (in absolute aantallen) afgesproken uitstroomdoelstellingen wel worden gehaald. Dit betekent wel dat het totale bijstandsbestand ten opzichte van eind april nog met bijna 1.000 uitkeringen moet dalen (saldo in- en uitstroom). Vanaf 2027 verwachten we dan een netto daling van 508 uitkeringen per jaar

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

	2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG	-34	-10	1	12
afdrac ht	-12	-12	-12	-12
ontrekking reserve	-46	-22	-11	0
stand reserve 31/12	26,6	4,6	-6,4	-6,4

Pessimistisch scenario

Dit scenario gaat ervanuit dat het bestand in 2026 door blijft stijgen en extra uitstroom pas vanaf 2027 gerealiseerd wordt, terwijl de instroom wel hoger blijft.

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

	2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG	-41	-40	-30	-19
afdrac ht	-12	-12	-12	-12
ontrekking reserve	-53	-52	-42	-31
stand reserve 31/12	19,6	-32,4	-74,4	-105,4

Tussenscenario

Dit scenario gaat ervanuit dat in 2026 50% van de uitstroomdoestelling (in absolute aantallen) wordt gehaald en vanaf 2027 de instroom hoger blijft maar de uitstroomdoelstellingen wel gehaald worden. Dit betekent wel dat het bijstandsbestand in 2026 nog wel met 726 moeten dalen t.o.v. de stand april 2026 (saldo in- en uitstroom).

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

	2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG	-35	-15	-4	7
afdrac ht	-12	-12	-12	-12
ontrekking reserve	-47	-27	-16	-5
stand reserve 31/12	25,6	-1,4	-17,4	-22,4

BIJLAGE 2 - scenario's bij aanpassen afdracht Egalisatiereserve aan de Algemene middelen

Onderstaande tabel geeft het verloop van de scenario's weer waarbij er in 2026 en 2027 geen afdracht aan de algemene middelen plaatsvindt en de structurele afdracht vanaf 2028 wordt verlaagd naar € 6 miljoen (bijlage 2).

	Stand egalisatiereserve eind jaar (x € 1 miljoen)				
	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Optimistisch	72,6	38,6	28,6	**23,6**	**29,6**
Pessimistisch	72,6	31,6	**-8,4**	**-44,4**	**-69,4**
Midden	72,6	37,6	**22,6**	**12,6**	**13,6**

Toelichting scenario's bij aanpassen afdracht Egalisatiereserve aan de Algemene middelen

Optimistisch

Het optimistisch scenario gaat er vanuit dat in 2026 en verder de instroom hoog blijft, maar de (in absolute aantallen afgesproken uitstroomdoelstellingen wel gehaal worden. Dit betekent wel dat het bestand ten opzichte van eind april nog met bijna 1.000 uitkeringen moet dalen.

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

	2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG	-34	-10	1	12
afdrac ht	0	0	-6	-6
ontrekking reserve	-34	-10	-5	6
stand reserve 31/12	38,6	28,6	23,6	29,6

Pessimistisch

Dit scenario gaat er vanuit dat het bestand in 2026 door blijft stijgen en extra uitstroom pas vanaf 2027 gerealiseerd wordt, terwijl de instroom wel hoger blijft.

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

	2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG	-41	-40	-30	-19
afdrac ht	0	0	-6	-6
ontrekking reserve	-41	-40	-36	-25
stand reserve 31/12	31,6	-8,4	-44,4	-69,4

Tussenscenario

Dit scenario gaat er vanuit dat in 2026 50% van de uitstroomdoestelling (in absolute aantallen) gehaald wordt en vanaf 2027 de instroom wel hoger blijft maar de uitstroomdoelstellingen wel gehaald worden. Dit betekent wel dat de aantallen in 2026 nog wel met 726 moeten dalen t.o.v. de stand april 2026

Dit zou dan ongeveer het volgende beeld voor de ontwikkeling van het resultaat BUIG zien.

		2026	2027	2028	2029
Resultaat BUIG		-35	-15	-4	7
afdrac ht		0	0	-6	-6
ontrekking reserve		-35	-15	-10	1
stand reserve 31/12		37,6	22,6	12,6	13,6

Achtergrondinformatie BUIG

De gebundelde uitkering (BUIG) is een budget van het Rijk waarmee gemeenten de kosten voor de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud zelfstandigen) betalen. Dit budget dekt ook loonkostensubsidies. Gemeenten krijgen dit budget via een landelijk verdeelmodel. Om schommelingen op te vangen in overschotten en tekorten voortvloeiend uit de uitvoering van de Participatiewet voor het inkomensdeel (bijstandsuitkeringen) heeft Amsterdam een Egalisatiereserve Inkomensdeel en Conjunctuur. De afspraak bij deze reserve is dat overschotten en tekorten voortvloeiend uit de BUIG met elkaar verrekend kunnen worden zodat negatieve resultaten geen directie invloed hebben op het resultaat van de gemeente.